

УДК 316.774:355.01(470:477)«2022»

Прямоефірна інформаційна війна та російсько-українська війна 2022-го на медійному плацдармі

Богдан СИНЧАК

аспірант

Київський університет культури

вул. Д. Дорошенка, 20,
01042, Київ, Україна

bsynchak@gmail.com

ORCID 0000-0002-8186-5692

© Синчак Б., 2022

Актуальність дослідження забезпечується нагальним суспільним резонансом довкола російсько-української війни 2022, що розгорнулася на медійному плацдармі до початку повномасштабного російського вторгнення в Україну. Про цю проблематику тоді регулярно публікували матеріали всі українські популярні видання, та безліч закордонних. Такий ажіотаж довкола російсько-українського військового загострення привертає увагу дослідників інформаційних війн. Відштовхуючись від потенціалу та розвитку сучасних масмедіа в дослідженні це протистояння ідентифіковано як перша війна «в прямому ефірі». Особливість саме цієї інформаційної війни полягає в тому, що в ній одразу беруть участь представники низки країн. З одного боку Україна, США, Велика Британія, ЄС, НАТО та інші небайдужі союзники, з іншого росія та опосередковано Білорусь. Основною науковою проблематикою в контексті дослідження цієї інформаційної війни є прямоефірний режим її функціонування та його особливості. У процесі дослідження визначено конфронтаційні елементи інформаційної війни на фоні російсько-української військової кризи 2022, ідентифіковано фактичні ознаки реалізації росією «4D»-стратегії та «4F»-формули в інформаційній війні проти України. Дослідження особливостей перебігу першої війни «в прямому ефірі» є інструментом для оцінки специфіки деструктивного впливу на суспільну свідомість. Мета дослідження полягає у визначенні специфіки довоєнної (до повномасштабного вторгнення) російсько-української військової кризи на медійному плацдармі. У процесі роботи використано методи порівняння та синтезу. Перший застосовується в розрізі паралелей між «Холодною війною» та сучасним інформаційним протистоянням, а також під час характеристики конфронтаційних елементів її функціонування. Методом синтезу виділено фактичні ознаки реалізації росією потужних медійних інструментів гібридної війни.

Результати дослідження кремлівської пропагандистської інформаційної стратегії реалізованої до повномасштабного вторгнення в Україну, в порівнянні із даними інших суміжних досліджень наступних періодів російсько-української інформаційної війни, можуть слугувати орієнтирами для дослідників щодо кращого розуміння особливостей поширення російського деструктивного інформаційного впливу.

Ключові слова: війна в прямому ефірі, російсько-українська гібридна війна, інформаційна війна, війна 2022, військова напруга в Україні.

LIVE INFORMATION WAR AND THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR OF 2022 ON THE MEDIA BASE

Bohdan Synchak

PhD student

Kyiv University of Culture

20, D. Doroshenka St., 01042, Kyiv, Ukraine

bsynchak@gmail.com

ORCID 0000-0002-8186-5692

The urgency of the study is ensured by the urgent public response to the Russian-Ukrainian crisis of 2022, which unfolded on the media bridgehead before the beginning of a full-scale Russian invasion of Ukraine. Currently, all popular Ukrainian publications and many foreign ones regularly publish materials on this issue. Such excitement around the Russian-Ukrainian military escalation attracts the attention of researchers of information wars. Based on the potential and development of modern mass media in the study, this confrontation was identified as the first war “live”. The peculiarity of this information war is that it is immediately attended by representatives of several countries. On the one hand, Ukraine, the United States, Great Britain, the EU, NATO, and other indifferent allies, on the other, Russia, and indirectly Belarus. The main scientific issue in the context of the study of this information war is the live mode of its operation and its features. The study identified the confrontational elements of the information war against the background of the Russian-Ukrainian military crisis of 2022 and identified the actual signs of Russia's implementation of the “4D” strategy and “4F” formula in the information war against Ukraine. The study of the peculiarities of the first war “live” is a tool for assessing the specifics of the destructive impact on public consciousness. The purpose of the study is to determine the specifics of the pre-war (before the full-scale invasion) Russian-Ukrainian military crisis on the media bridgehead. In the process of work methods of comparison and synthesis were used. The first is used in the context of parallels between the Cold War and the modern information confrontation, as well as in characterizing the confrontational elements of its functioning. The method of synthesis highlights the actual signs of Russia's implementation of powerful media tools of hybrid warfare.

The results of the study of the Kremlin's propaganda information strategy implemented before the full-scale invasion of Ukraine, in comparison with the data of other related studies of the subsequent periods of the Russian-Ukrainian information war, can serve as guidelines for researchers to better understand the features of the spread of Russian destructive information influence.

Keywords: live war, Russian-Ukrainian hybrid war, information war, military crisis 2022, military tension in Ukraine.

Актуальність теми

До початку повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого, український і міжнародний медіапростір із кінця 2021, початку 2022 р. заповнила інформація різного штаму про можливе вторгнення росії в Україну, та пов'язані із цим події. Ця інформаційна картина, на прикладі українського досвіду, здатна відобразити загрозу реалізації імперських намірів росії щодо інших країн. Внаслідок цього з часом на шпальтах масмедіа сформувався певний щоденний інформаційний блок щодо нової російсько-української війни. Про цю проблематику наразі публікують матеріали всі українські популярні видання, натомість за кордоном із різних боків цю тематику регулярно висвітлювали: «Politico», «Foreign Policy», «New York Post», «The Washington Post», «The Guardian», «Reuters», «NBC News» та багато інших. Такий ажіотаж довкола російсько-українського військового загострення привертає увагу дослідників інформаційних війн. Очевидним є те, що гучне занепокоєння заходу наростаючою ескалацією військ довкола українських кордонів є свого роду превентивними заходами, що являються частиною повномасштабного інформаційного протистояння, котре відбувається «в прямому ефірі». Особливість саме цієї інформаційної війни полягає в тому, що в ній одразу беруть участь представники низки країн. З одного боку, Україна, США, Велика Британія, ЄС, НАТО та інші небайдужі союзники, з іншого росія та опосередковано Білорусь. Основною науковою проблематикою в контексті дослідження цієї інформаційної війни є прямиоефірний режим її функціонування та його особливості. Завдяки сучасним медіатехнологіям, масова суспільна свідомість, котра і є цільовою сферою реалізації інформаційного впливу, піддається атакам в онлайн режимі. У масмедіа інформація про небезпеку вторгнення набуває піку напруженості в моменти поширення ймовірних дат наступу, або окреслення часового діапазону у межах кількох днів, тижнів, чи місяців. Дослідження особливостей перебігу першої війни «в прямому ефірі» слугуватиме інструментом для оцінки специфіки деструктивного впливу на суспільну свідомість.

Стан розробки проблеми

Український досвід підходів до дослідження явища інформаційної війни налічує широкий спектр напрямів, що охоплюють проблемні кути цього спрямування. Наприклад, науковці С. Савченко та О. Караман (2021) виділяють проблематику «кіберсоціалізації молоді в умовах інформаційної війни росії проти України». За їхніми словами, небезпечними для молоді в інформаційному просторі є «замовчування і спотворення історичних фактів, нав'язування чужих ідей, цінностей, зниження значущості подій, знецінення досягнень та заміна позитивних образів реальних героїв вигаданими неісную-

чими зразками» та ін. Це сигналізує про важливість уваги до питань впливу медіапростору на молоде покоління. Л. Ковальська та Ю. Бойко (2021) окреслюючи «трансформацію інформаційної війни в історичній ретроспективі» ідентифікують досліджуване явище як «скупність політичних, економічних, соціальних та правових дій, які охоплюють інформаційний простір супротивника». Автори зауважують, що з настанням цифрової епохи «виросла кількість інформаційних конфліктів, які перейшли в Інтернет площину». Такі постулати характеризують специфіку вплетення нової реальності у повсякдення. О. Письменний та Д. Кашперська (2021) вважають, що «сьогодні питання впливу російської консцієнтальної війни проти України на процес інформаційного протиборства в соціальних мережах є найменш дослідженим, а зброя ментальної інформаційної війни найменш контрольована». Такі висновки підтверджують актуальність дослідження наслідків впливу першої війни «в прямому ефірі». Серед зарубіжних авторів, у контексті дослідження заявленої проблематики, окремої уваги заслуговують праці, що окреслюють інформаційне протиборство заходу та росії. Наприклад, К. Р. Riehle (2021) зауважує, що можливо заходу «доведеться чекати, поки росія вистрілить собі в ногу достатньо разів, щоб вона більше не користувалася довірою у світі». Однак за його словами «росія не здатна зруйнувати демократичне суспільство, суспільство може зробити це тільки з собою». Отже, акцент у цьому протистоянні стоїть на внутрішніх кризових чинниках кожної країни, які за допомогою інформаційного впливу активізує росія. О. Fridman, V. Kabernik, та F. Granelli (2021) у праці «Інформаційні операції: від Першої світової війни до епохи Twitter» відзначають, що в «XX столітті інформаційні операції стали центральними у війні». При характеристиці майбутнього інформаційних операцій автори акцентують на винятковості впливу інформаційних технологій на суспільно-політичні процеси. Р. Seib (2021) оцінюючи роль журналістики в сучасних інформаційних війнах наголошує на «важливості поширення медіаграмотності для запобігання зловживання інформацією», за його словами лише так ми «можемо претендувати на перемогу над дезінформацією». Результати розгляду останніх публікацій українських та зарубіжних авторів свідчать про тенденційну увагу до проблематики інформаційних війн загалом, та безпосередньо до російсько-українського, і російсько-західного інформаційного протиборства. Проте дослідження згаданих авторів не дають комплексну оцінку новій, ідентифікованій у дослідженні війні «в прямому ефірі», адже період її загострення припадає на початок 2022 р. Саме тому, мета дослідження полягає у визначенні довоєнної (до повномасштабного вторгнення) специфіки російсько-української війни на медійному плацдармі.

Завданнями статті є вивчення специфіки прямоєфірного інформаційного протистояння в контексті: ідентифікації конфронтаційних елементів поширюваних через масмедіа; виявлення фактичних ознак реалізації росією комплексних маніпулятивних технологій інформаційної війни; характеристики глобальної конфронтації між Заходом та рф, та локальної між Україною та рф.

Виклад основного матеріалу

Наразі Україна перебуває в епіцентрі першої інформаційної війни «в прямому ефірі» між росією та Заходом. Фактично вона є еволюціонованою версією «холодної війни», що «тривала з 1946 до 1989 р. та передбачала економічну, ідеологічну, і політичну конфронтацію між Сходом (СРСР) та Заходом (США)» (Шурхало, 2019). За аналогією до своєї попередниці схожість у напрямках впливу доповнюється лише інструментами — сучасними масмедіа, ІТ-технологіями та каналами миттєвого доступу громадськості до інформації, що дає підстави кваліфікувати її як війну в прямому ефірі. За допомогою психологічного тиску на українське суспільство, країна-агресор намагається дестабілізувати внутрішню ситуацію в Україні. За словами голови Ради Національної безпеки та оборони О. Данілова, «дестабілізація всередині країни — це ситуація № 1. Без внутрішньої дестабілізації зробити якісь неприємності для нашої країни вони (рф) не зможуть» (Павлюк, 2022). Основним шляхом для реалізації наведеної ситуації є потужна хвиля інформаційного впливу в рамках війни «в прямому ефірі». Основні інформаційні приводи початку 2022 року, пов'язані із проблематикою наростання військового загострення, є свідченнями нової інформаційної війни між росією та Заходом. Україна є фактичним приводом цього протистояння, умовною картою, яку два табори розігрують на геополітичній арені. Україна при цьому має власні національні інтереси, вони реалізуються в розрізі боротьби за євроінтеграцію та членство в НАТО, що згідно з даними актуальних соціологічних опитувань відповідає інтересам українського народу, зокрема станом на кінець 2021 р. «62% українців підтримують вступ до ЄС, а 58% до НАТО» (Москаленко, 2021). На фоні цього протистояння розгортається інформаційна війна «в прямому ефірі», котра має особливу специфіку (див. Рис. 1).

На Рис. 1 наведено приклад алгоритму функціонування окремих елементів діючої інформаційної війни «в прямому ефірі». Основним суттєвим «аргументом» (елементом примусу) з боку росії є ескалація регулярних військ та озброєння на кордонах з Україною «у обсязі 75% звичайних сил» (Said-Moorhouse, et al., 2022). Натомість Захід колективно надає Україні військову допомогу у вигляді сучасного оборонного озброєння. Наразі США, Велика Британія, Литва та Естонія активно підтримують українську армію. До них планують долу-

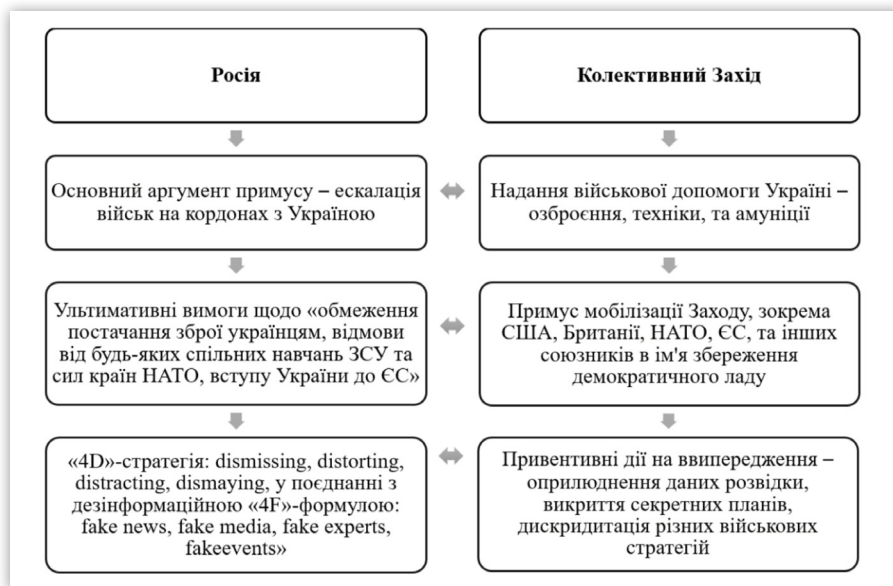

Рис. 1. Конфронтаційні елементи інформаційної війни на фоні російсько-української військової кризи 2022

читися Латвія, Чехія і Канада. Лише «Німеччина блокує постачання зброї на допомогу Україні» (Баркар, 2022). Такі дії виступають контраргументом в цій інформаційній війні. Ще одним конфронтаційним елементом є заклики росії «не розширювати НАТО на схід та не брати Україну до Альянсу» та інші безглузді по відношенню до суверенної незалежної країни вимоги (Сітнікова, 2022). Ці закиди примушують Захід мобілізуватися довкола вже колективної європейської проблеми, яку генсек НАТО Є. Столберг охарактеризував як «нову нормальність». За його словами з боку росії це зазіхання на «право кожної країни визначати своє майбутнє, право союзників у НАТО захищати одне одного» («Тепер це — нова», 2022). Таким чином, у цій «прямоефірній» інформаційній війні підвищуються ставки до світового безпекового рівня, а не лише українського. Загальним базисом, що на медійному плацдармі супроводжує російсько-українську війну 2022 є методологія ведення росією інформаційного протистояння. Ще у 2018 р. її озвучив держсекретар Міністерства інформаційної політики А. Біденко — «4D»-стратегія: dismissing, distorting, distracting, dismaying (заперечення, спотворення, дезорієнтація, залякування), у поєднанні з дезінформаційною «4F»-формулою: fake news, fake media, fake experts, fakeevents (фейкові новини, медіа, фальшиві експерти і події)» («У Варшаві держсекретар», 2018). Під час подій кінця 2021, початку 2022 рр., що супроводжуються ескалацією російських військ на

українських кордонах ці прийоми використовуються в новій інформаційній війні «в прямому ефірі», вони націлені проти українського суспільства (див. Рис. 2 та 3).

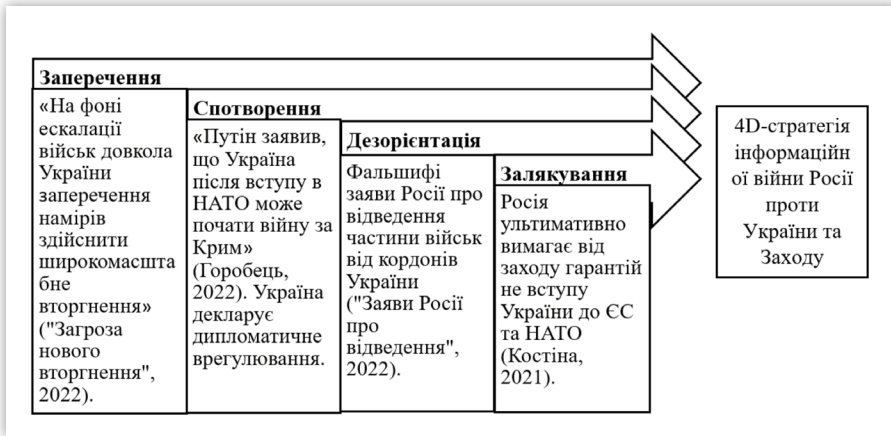

Рис. 2. Фактичні ознаки реалізації Росією «4D»-стратегії в інформаційній війні проти України

На Рис. 2 наведено фактичні ознаки реалізації в інформаційній війні проти України та Заходу першого умовного блоку впливу на суспільну свідомість — «4D»-стратегії. Запропоновані приклади ілюструють планомірне продукування інформації, що з різних сторін доповнює цілісну картину інформаційного плацдарму деструктивного інформаційного впливу. Усі чотири елементи «4D»-стратегії присутні у беспрецедентному акті порушення суверенітету та територіальної цілісності України — визнанні росією «незалежності» окупованих територій Донецької та Луганської обл. У промові президента рф в. путіна від 21.02.22 р., *заперечується* факт народного виборення незалежності та легітимність чинної влади (після 2014 р.), *спотворюється* історичне минуле, зокрема словами «сучасна Україна повністю створена росією через відторгнення частини її історичних територій, і в мешканців ніхто нічого не питав», ці та інші тези носять *дезорієнтаційний* характер, до *залюкування* треба віднести прямі погрози, зокрема заяви про «готовність показати, що означає для України справжня декомунізація», та слова про те, що «відповідальність за можливе продовження кровопролиття на совісті керівного режиму в Україні» (Крамар & Ткачук, 2022). Доповненням означених елементів виступає умовна «4F»-формула, котра підсилює ефект наведеної стратегії (див. Рис. 3).

На Рис. 3 наведено фактичні ознаки реалізації в інформаційній війні проти України другого умовного блоку впливу на суспіль-

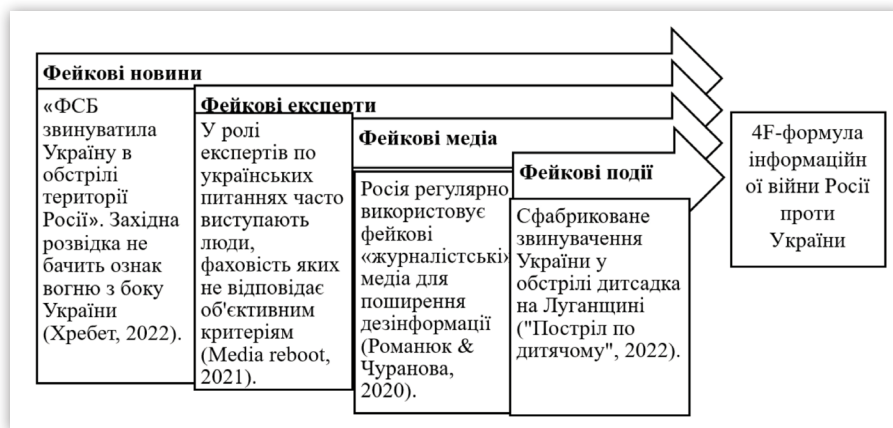

Рис. 3. Фактичні ознаки реалізації Росією «4F»-формули в інформаційній війні проти України

ну свідомість — «4F»-формули. Усі продемонстровані на Рис. 1, 2, та 3 стратегії інформаційного протиборства мають на меті вплинути на суспільну свідомість. Однак згадані на початку «економічна, ідеологічна, і політична конфронтація» мають низку наслідків, що по різному впливають на геополітичні процеси, в епіцентрі яких знаходиться Україна. Це обумовлено насамперед невизначеними реаліями перспектив розвитку держави у політичному та ідеологічному руслах. З одного боку, згідно з реформованою політикою Україна декларує своє прагнення до вступу в ЄС та НАТО, тим самим висловлює багаторічне прагнення консолідуватися із цивілізованим світом. Однак наразі чітких гарантій щодо успішної інтеграції в лави західних союзників та партнерів немає. З іншого боку, радянське минуле та історична спадщина прив'язує Україну до російського геополітичного сьогодення, від якого вже майже десятиліття не вдається позбутися українському народу. Питання ментальних цінностей є визначальним в російсько-українському питанні, адже Євромайдан та Революція гідності 2013–2014 рр. («Євромайдан (Майдан)», б.р.), стали загальним свідченням консолідації українського суспільства в бік європейських ціннісних орієнтирів, що суперечить сталій для рф імперській ідеології тоталітаризму і деспотизму. Економічний складник наслідків інформаційної війни наразі є найболючішою для економіки України. «2–3 мільярди доларів щомісяця втрачає Україна через загострення російської агресії» (Сітнікова, 2022). Ця сума включає багатофакторні ризики для інвесторів, страхових компаній, туризму та ін. відгалужень наповнення економіки, що перебувають в групі ризику у зв'язку із російсько-українською війною 2022 р. Натомість Захід «підготував нові санкції щодо росії у разі її вторгнення в Україну, вони включають

закриття доступу рф до іноземного капіталу та заходи щодо «Північного потоку-2». Однак цивілізований світ сподівається на мирне врегулювання військового конфлікту (Гончаров, 2022).

Сукупність прийомів, реалізованих в «прямоефірній» інформаційній війні завдяки можливостям масмедіа, миттєво впливає на суспільну свідомість, це несе основну загрозу повномасштабного деструктивного впливу на суспільство. На противагу цьому органи державної влади докладають зусилля щоби запобігти дестабілізації, котра і є кінцевою метою інформаційних атак. Численні брифінги, перемовини із представниками союзних країн, їх військова та економічна допомога, і багато інших сприятливих факторів дають змогу інформаційно зміцнити державу на тлі наростаючої ескалації довкола України. Нагадаємо, що у цьому процесі періодичне завищення ступеню загрози є превентивними діями для консолідації заходу, та інструментом позбавлення потужності можливих атак внаслідок поінформованості. Однак планомірні інформаційні провокації з боку російської пропаганди й досі залишаються головним інструментом перманентного зовнішнього тиску із детермінованими часовими рамками.

Висновки

У процесі визначення специфіки довоєнної (до початку повномасштабного російського вторгнення) російсько-української військової кризи 2022 на медійному плацдармі ідентифіковано конфронтаційні елементи інформаційної війни на фоні зовнішньої ескалації російських військових довкола України (див. Рис. 1). Рівень розвитку сучасних масмедіа забезпечує миттєвий вплив підготовленої інформації на суспільну свідомість, саме тому цю інформаційну війну означено як перше такого роду протистояння, що відбувається в прямому ефірі. Зовнішня стратегія ведення цієї інформаційної війни підтверджується фактичними ознаками реалізації росією «4D»-стратегії (див. Рис. 2) та посиленням її ефекту за допомогою втілення «4F»-формули (див. Рис. 3). Сукупність планомірних інформаційних дій із боку росії зумовлює глобальну конфронтацію між Заходом та рф, та локальну між Україною та рф. Ці дії свідчать про намагання дестабілізувати внутрішньополітичну ситуацію в Україні та Європі до моменту фактичного нападу. Саме так п'ята колона діє на територіях, на які має намір напасти. У рамках запобігання наслідкам деструктивного ефекту на медійному плацдармі повинна розгортатися злагоджена інформаційна протидія. Інструменти внутрішньої дестабілізації є цільовими для такого роду інформаційного протистояння, тому досягненню цього треба перешкоджати найбільше. Явище першої інформаційної війни в прямому ефірі на фоні російсько-української військової кризи 2022 (до повномасштабного нападу) потребує подальшої уваги з боку дослідників цього спрямування.

СПИСОК ВІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Баркар, Д. (2022, 22 січня). *Військова допомога Україні. Які країни надають зброю і хто блокує постачання?* Радіо Свобода. <https://cutt.ly/DVzaGV9>
- Гончаров, К. (2022, 4 лютого). *ЄС підготував нові санкції щодо РФ у разі нападу на Україну.* Deutsche Welle. <https://cutt.ly/KVcBAIE>
- Горобець, Х. (2022, 1 лютого). *Путін заявив, що Україна після вступу в НАТО може почати війну за Крим.* Новинарня. <https://cutt.ly/gVcnobp>
- Євромайдан (Майдан)*. (б.р.). Deutsche Welle. Взято 21 лютого, 2022 року з <https://cutt.ly/fVcRUS3>
- Загроза нового вторгнення росії. Усі новини станом на 15:00 понеділка.* (2022, 21 лютого). Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-ukrayina-zahroza-viynu/31703318.html>
- Заяви росії про відведення військ «фальшиві» — США.* (2022, 17 лютого). BBC News Україна. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60412871>
- Ковальська, Л., & Бойко, Ю. (2021, 26 листопада). Трансформація інформаційної війни в історичній ретроспективі. В *Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень*, матеріали першої Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. 23–25). Донецький національний університет імені Василя Стуса.
- Костіна, І. (2021, 3 грудня). *Погрози РФ та кримський наступ України: як Київ та Москва билися на полях ОБСЄ.* Європейська правда. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/12/3/7131114/>
- Крамар, О., & Ткачук, Б. (2022, 1 лютого). *Путін визнав самопроголошені «ЛНР» та «ДНР» та відкрито погрожує Україні. Що він сказав?* Громадське. <https://hromadske.ua/posts/putin-viznav-samoprogolosheni-lnr-ta-dnr>
- Москаленко, Ю. (2021, 11 листопада). *Більшість українців висловилися за вступ України до НАТО та ЄС — опитування.* Дзеркало тижня. <https://cutt.ly/xVzr4pH>
- Павлюк, О. (2022). *Данілов: «Повномасштабного наступу росії не буде. Можуть бути негаразди, ми до цього готові».* Суспільне. <https://cutt.ly/wVc1Nvz>
- Письменний, О. О., & Кашперська, Д. О. (2021, 24 червня). Консцієнтальна війна як передтеча інформаційної війни. В *Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки держави*, тези науково-практичної конференції (с. 127–129). Інститут управління державної охорони України.
- Постріл по дитячому садку в Станиці Луганській міг бути завданий із Хряцівки — Truth Hounds.* (2022, 18 лютого). Радіо Свобода. <https://cutt.ly/5VcEB7d>
- Романюк, В., & Чуранова, О. (2020, 22 вересня). *Україна в інформаційному просторі росії та Білорусі: основні наративи.* Інститут масової інформації. <https://cutt.ly/sVcQ3sf>
- Савченко, С. В., & Караман, О. Л. (2021). Кіберсоціалізація молоді в умовах інформаційної війни росії проти України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1), 1–5. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-4>
- Сітнікова, І. (2022, 17 лютого). *Росія відреагувала на відповідь США щодо «гарантій безпеки».* Громадське. <https://cutt.ly/lVzshDU>
- Сітнікова, І. (2022, 21 лютого). *В Офісі президента розповіли, скільки щомісяця*

втрачає Україна через загрозу російського вторгнення. Громадське. <https://cutt.ly/9VcVPOl>

«Тепер це — нова нормальність»: генсек НАТО про російську загрозу. (2022, 16 лютого). Українська правда. <https://www.prawda.com.ua/news/2022/02/16/7324275/>

У Варшаві держсекретар МІП озвучив формулу російської дезінформаційної кампанії — «4 F». (2018, 19 березня). Детектор медіа. <https://cutt.ly/8Vzf5e7>

Хребет, О. (2022, 21 лютого). ФСБ звинуватила Україну в обстрілі території росії. Пропаганда показала відео. Дзеркало тижня. <https://cutt.ly/UVcQaqE>

Шурхало, Д. (2019, 17 листопада). 30-річчя завершення Холодної війни: росія прагне реваншу. Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/30276674.html>

Fridman, O., Kabernik, V., & Granelli, F. (Eds.). (2021). *Info Ops: From World War I to the Twitter Era*. Lynne Rienner Publishers.

Media reboot. (2021, 19 січня). Як фейкові експерти просувають пропаганду [Відео]. Ukraine Crisis Media Center. <https://uacrisis.org/uk/yak-fejkovi-eksperty-prosuvayut-propagandu>

Riehle, K. P. (2021). Winners and Losers in Russia's Information War. *Intelligence and National Security*, 36(7), 1057–1064. <https://doi.org/10.1080/02684527.2021.1877405>

Said-Moorhouse, L., Haq, S. N., Ravindran, J., Alfonso, F., Vera, A., Regan, H., & Lendon, B. (2022). *The Latest on the Ukraine-Russia Crisis*. CNN. <https://cutt.ly/8VzpNfh>

Seib, P. (2021). *Information at War: Journalism, Disinformation, and Modern Warfare*. Wiley.

REFERENCES

Barkar, D. (2022, January 22). *Viiskova dopomoha Ukraini. Yaki krainy nadaiut zbroiu i kto blokuie postachannia?* [Military Aid to Ukraine. Which Countries Provide Weapons and Who Blocks the Supply?]. Radio Svoboda. <https://cutt.ly/DVzaGV9> [in Ukrainian].

Fridman, O., Kabernik, V., & Granelli, F. (Eds.). (2021). *Info Ops: From World War I to the Twitter Era*. Lynne Rienner Publishers [in English].

Honcharov, K. (2022, February 4). *YeS pidhotuvav novi sanktsii shchodo RF u razi napadu na Ukrainu* [The EU has Prepared New Sanctions Against the Russian Federation in Case of an Attack on Ukraine]. Deutsche Welle. <https://cutt.ly/KVcBAIE> [in Ukrainian].

Horobets, Kh. (2022, February 1). *Putin zaiavyv, shcho Ukraina pislia vstupu v NATO mozhe pochaty viinu za Krym* [Putin Said that After Joining NATO, Ukraine May Start a War Over Crimea]. Novynarnia. <https://cutt.ly/gVcnobp> [in Ukrainian].

Khrebet, O. (2022, February 21). *FSB zvyuvatyly Ukrainu v obstrili terytorii Rosii. Propahanda pokazala video* [The FSB Accused Ukraine of Shelling Russian Territory. Propaganda Showed the Video]. Dzerkalo tyzhnia. <https://cutt.ly/UVcQaqE> [in Ukrainian].

Kostina, I. (2021, December 3). *Pohrozy RF ta krymskyi nastup Ukrainy: yak Kyiv ta Moskva bylysia na poliakh OBSIe* [Threats of the Russian Federation and Ukraine's Crimean Offensive: How Kyiv and Moscow Fought on the Fields

of the OSCE]. Yevropeiska pravda. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/12/3/7131114/> [in Ukrainian].

Kovalska, L., & Boiko, Yu. (2021, November 26). Transformatsiia informatsiinoi viiny v istorychnii retrospektyvi [The Transformation of Information Warfare in Historical Retrospect]. In *Prykladni aspekty suchasnykh mizhdystyplinarnykh doslidzhen* [Applied Aspects of Modern Interdisciplinary Research], Proceedings of the First All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (pp. 23–25). Vasyl Stus Donetsk National University [in Ukrainian].

Kramar, O., & Tkachuk, B. (2022, February 1). *Putin vyznav samoproholosheni «LNR» ta «DNR» ta vidkryto pohrozhuie Ukraini. Shcho vin skazav?* [Putin Recognized the Self-Proclaimed «LPR» and «DPR» and Openly Threatens Ukraine. What he Said?]. Hromadske. <https://hromadske.ua/posts/putin-viznav-samoproholosheni-lnr-ta-dnr> [in Ukrainian].

Media reboot. (2021, January 19). *Yak feikovi eksperty prosvayut propahandu* [How Fake Experts Promote Propaganda] [Video]. Ukraine Crisis Media Center. <https://uacrisis.org/uk/yak-feikovyi-eksperty-prosvayut-propagandu> [in Ukrainian].

Moskalenko, Yu. (2021, November 11). *Bilshist ukraintsiv vyslovylysia za vstup Ukrainy do NATO ta YeS — opytuvannia* [The Majority of Ukrainians Spoke in Favor of Ukraine's Accession to NATO and the EU — Survey]. Dzerkalo tyzhnia. <https://cutt.ly/xVzr4pH> [in Ukrainian].

Pavliuk, O. (2022). *Danilov: «Povnomashtabnoho nastupu Rosii ne bude. Mozhut buty neharazdy, my do toho hotovi»* [Danilov: «There will be no Full-Scale Russian Offensive. There May be Trouble, We are Ready for It»]. Suspilne. <https://cutt.ly/wVc1Nvz> [in Ukrainian].

Postril po dytiachomu sadku v Stanytsi Luhanskii mih buty zavdanyi iz Khryashchivky — Truth Hounds [The Shot at the Kindergarten in Stanytsia Luhanska Could have Been Fired from Khryashchivka — Truth Hounds]. (2022, February 18). Radio Svoboda. <https://cutt.ly/5VcEB7d> [in Ukrainian].

Pysmennyi, O. O., & Kashperska, D. O. (2021, June 24). Konstsiientalna viina yak peredtecha informatsiinoi viiny [Conscientious War as a Precursor to Information War]. In *Aktualni problemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky derzhavy* [Actual Problems of Ensuring the National Security of the State], Abstracts of Papers of the Scientific and Practical Conference (pp. 127–129). Instytut upravlinnia derzhavnoi okhorony Ukrainy [in Ukrainian].

Riehle, K. P. (2021). Winners and Losers in Russia's Information War. *Intelligence and National Security*, 36(7), 1057–1064. <https://doi.org/10.1080/02684527.2021.1877405> [in English].

Romaniuk, V., & Churanova, O. (2020, September 22). *Ukraina v informatsiinomu prostori Rosii ta Bilorusi: osnovni naratyvy* [Ukraine in the Information Space of Russia and Belarus: Main Narratives]. Institute of Mass Information. <https://cutt.ly/sVcQ3sf> [in Ukrainian].

Said-Moorhouse, L., Haq, S. N., Ravindran, J., Alfonso, F., Vera, A., Regan, H., & Lendon, B. (2022). *The Latest on the Ukraine-Russia Crisis*. CNN. <https://cutt.ly/8VzpNfh> [in English].

Savchenko, S. V., & Karaman, O. L. (2021). Kibersotsializatsiia molodi v umovakh informatsiinoi viiny Rosii proty Ukrainy [Cybersocialization of Youth Under Russia's Information Warfare Against Ukraine]. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 3(1), 1–5. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-4> [in Ukrainian].

Seib, P. (2021). *Information at War: Journalism, Disinformation, and Modern Warfare*. Wiley [in English].

Shurkhalo, D. (2019, November 17). *30-richchia zavershennia Kholodnoi viiny: Rosiia prahne revanshu* [30th Anniversary of the End of the Cold War: Russia Seeks Revenge]. Radio Svoboda. <https://www.radiosvoboda.org/a/30276674.html> [in Ukrainian].

Sitnikova, I. (2022, February 17). *Rosiia vidreahuvala na vidpovid SShA shchodo «harantii bezpeky»* [Russia Reacted to the US Response Regarding «Security Guarantees»]. Hromadske. <https://cutt.ly/IVzshDU> [in Ukrainian].

Sitnikova, I. (2022, February 21). *V Ofisi prezydenta rozpovily, skilky shchomisiatsia vtrachaie Ukraina cherez zahrozu rosiiskoho vtorhnennia* [The President's Office Revealed How Much Ukraine Loses Every Month Due to the Threat of Russian Invasion]. Hromadske. <https://cutt.ly/9VcVPOL> [in Ukrainian].

«Teper tse — nova normalnist»: hensek NATO pro rosiisku zahrozu [«Now this is the New Normal»: The NATO Secretary General on the Russian Threat]. (2022, February 16). *Ukrainska pravda*. <https://www.ppravda.com.ua/news/2022/02/16/7324275/> [in Ukrainian].

U Varshavi derzhsekretar MIP ozvuchyv formulu rosiiskoi dezinformatsiinoi kampanii — «4 F» [In Warsaw, the State Secretary of the Ministry of Foreign Affairs Announced the Formula of the Russian Disinformation Campaign — «4 F»]. (2018, March 19). Detektor media. <https://cutt.ly/8Vzf5e7> [in Ukrainian].

Yevromaidan (Maidan) [Euromaidan (Maidan)]. (n.d.). Deutsche Welle. Retrieved February 21, 2022, from <https://cutt.ly/fVcRUS3> [in Ukrainian].

Zahroza novoho vtorhnennia Rosii. Usi novyny stanom na 15:00 ponedilka [The Threat of a New Russian Invasion. All News as of 3pm Monday]. (2022, February 21). Radio Svoboda. <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-ukrayina-zahroza-viyny/31703318.html> [in Ukrainian].

Zaiavy Rosii pro vidvedennia viisk «falshyvi» — SShA [Russia's Statements About the Withdrawal of Troops are «False» — the USA]. (2022, February 17). BBC News Ukraina. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60412871> [in Ukrainian].